

УДК УДК 821.161.2.09"19"(092)
ББК Ш5(4Ук)6-4 Маланюк 4/5

"НАША ЮНІСТЬ КРИЛАТА": ДО ПРОБЛЕМИ ЮНАЧОГО ПАТРІОТИЗМУ ЄВГЕНА МАЛАНЮКА

М. П. Крупач

*Львівський національний університет імені Івана Франка;
кафедра української літератури ім. акад. М. Возняка*

У статті порушено проблему ідейної спрямованості юначого патріотизму Є. Маланюка, що спонукав його вступити до Київської військової школи в часи Першої світової війни.

***Ключеві слова:** Є. Маланюк, Л. Куценко, Перша світова війна, російський патріотизм, російський інтелігент, Київська військова школа.*

Свого часу Л. Куценко, розмірковуючи про ймовірний вплив “з боку ЛНВ і Д. Донцова” на Є. Маланюка, констатував, що “потрібно наголосити все ж на достатньому **автономізмі** [виокремлення – Л. К.]” “молодого письменника”, “який формувався вже в таборових республіках і був прикметною рисою протягом усього його творчого шляху” [6, с. 112]. Вчений дещо критично-недовірливо поставився до твердження самого Є. Маланюка про вплив на його світогляд відновленого 1922 року “Літературно-наукового вісника” та праці “Підстави нашої політики” Д. Донцова, висловлені в статті “Дмитро Донцов”. “Можливо, – припускав Л. Куценко, – винен у тому жанр ювілейної статті, але ретельне знайомство з **таборовою творчістю** (чого варта лише стаття Є. Маланюка “Перше завдання” з вересневого 1921 р., отже, додонцовського числа “Нашої зорі”) та **діяльністю засвідчують** закономірний процес **власне національного самовизначення Є. Маланюка**” [виокремлення – М. К.; 6, с. 112]. Далі ретельний дослідник творчості письменника додав: “Навіть більше. Є. Маланюк у числі 11-12 “Веселки” за той же 1923 рік виступає з досить агресивною критикою Д. Донцова і його ЛНВ. Називає редактора “**Колумбом, що відкриває знані всім америки**” [виокремлення – Л. К.] і з притаманною молоді задержуватістю стверджує, що в молодих митців не може бути нічого спільного з доктором Донцовим” [6, с. 112].

Проте згодом (очевидно, з ініціативи головного редактора ЛНВ) Є. Маланюк усе ж співпрацюватиме з Д. Донцовим. Між ними (зокрема, у 1930-х роках) складуться, як видається з низки джерел, начебто й непогані стосунки. Є. Маланюк навіть захищатиме Д. Донцова від деяких ідеологічних нападників. І про це добре знав Л. Куценко. У наведених висловлюваннях важлива інша тема, піднята вченим: Маланюкового “ав-

тономізму” та “власне національного самовизначення” в ще довісниківський період загалом.

У цитованій далі Л. Куценком статті “Перше завдання” з вересневого 1921 року числа “Нашої зорі” Є. Маланюк фактично проголосив власну ідейно-політичну платформу, яка з деякими коректуваннями щодо теперішнього державного статусу України могла б стати ядром перспективної програми навіть для сучасної партії, що насправді сповідує принципи національно-державної єдності. Зауважмо, молодий воїн-письменник, який задекларував себе ще й блискучим політиком, у визначенні пріоритетних завдань національно-визвольної боротьби формально обминув низку дразливих для України проблем, зокрема, етнічні (він запропонував боротися з “російськими впливами” як проявами “московської **азіатчини**”, таким чином той слов’янський елемент, який часто ідентифікував себе “руським”, мав серйозно задуматися над власною етнічною приналежністю), конфесійні, партійні, а головне – соціальні, які найбільше й спричинили руйнацію ще недавно відродженої української держави. Отож молодий Є. Маланюк виявився набагато мудрішим та більш національно свідомим за багатьох сивочолих українських політиків.

Водночас ця стаття та десятки інших, опублікованих Є. Маланюком у період перебування в таборах інтернованих, написані настільки блискучими мовою та стилем, зокрема, як для наддніпрянських емігрантів, що мимоволі виникає питання: як молодий російськомовний поет, яким його досі вважають до інтернування, міг так швидко (за декілька місяців) вирости в провідного таборового публіциста й поета, а головне – україномовного та, як би висловився сам Є. Маланюк, “органічно” національного?

Стає очевидним, що в уже укорінені твердження про Маланюків “**процес власне національного самовизначення**” та “**автономіям**”, який чомусь “формувався вже” аж у “таборових республіках”, а отже – й про виключно російськомовну творчість письменника в дотаборовий період, укралися якісь хиби.

Більш того, такі твердження є попросту алогічними. Знаємо достеменно, що вже з 1917 року Є. Маланюк був палким прибічником української самостійної держави, добровільно пішов на військову службу їй та не зрадив даній присязі буквально до кінця життя. Отож “процес власне національного самовизначення” воїна-письменника вже відбувся щонайпізніше – **1917** – року.

Водночас сам Л. Куценко, як автор висунутих гіпотез, зокрема, і про виключно російськомовну творчість письменника до осені 1920 року, добре розумів, що “період життя Євгена Маланюка 1914-1920 років найскупіше представлений фактажем. Парадоксально, – продовжував дослідник, – але Маланюк-поет майже не звертався до подій війни (світової і громадянської), хоч був її безпосереднім учасником /.../ Поза

тим, названі роки надзвичайно важливі для дослідження еволюції та становлення митця, зокрема, для з'ясування “зовнішніх” і “внутрішніх” обставин національного самоусвідомлення Є. Маланюка як визначального фактора становлення його творчої особистості” [виокремлення – М. К.; 6, с. 89].

Абсолютно погоджуємося з Л. Куценком, що “національне самоусвідомлення” письменника буквально змушене було йти “еволюційним” шляхом, тобто безперервним, повільним, поступовим. Тому “свідомий та зразковий офіцер російської армії” [6, с. 91] аж ніяк не міг за якихось кілька днів чи навіть місяців перетворитися в “свідомого та зразкового офіцера”, але вже української армії, яким, тепер достеменно знаємо, Є. Маланюк був у дійсності. Тож маємо одну з дуже серйозних прогалин у маланюкознавстві, але начебто не маємо фактажу для її ліквідації. І таких “білих плям” ще чимало.

Л. Куценко, який зробив надзвичайно багато в маланюкознавстві, звичайно, сам не міг вирішити всіх біографічно-творчих втаємничень письменника. Та й далі продовжувати розпочаті розвідки, на жаль, ученому не судилося, але він залишив нам багатий дослідницький матеріал, який надзвичайно цінний для спроб вирішення низки проблем, зокрема, й національного самоусвідомлення Є. Маланюка та входження його в літературу.

Знаємо, що Є. Маланюк твердив про україномовний інстинкт та мілітарне виховання, успадковані ним передусім від діда – Василя Маланюка, а також увесь час наголошував на неабиякому впливові на нього буквально з дитинних літ творчості Т. Шевченка. Тому звернімо увагу ще на один момент в аналітичному дослідженні Л. Куценка.

Цитуючи досить скупе повідомлення Є. Маланюка у “Нотатниках” про перебування 1915 року в Київській військовій школі, видається, учений дещо неточно інтерпретував його. Є. Маланюк писав: “Моя alma mater – в дійсності була Київська військова школа – старе вогнище міліт[арного] (і громадянського) виховання. Їй завдячую все: і здоров’я (фігуру), й характер, який він є, але без КВШ, був би стократ гірше, ц. т. жодний. Був би “російський” інтелігент і все” [виокремлення жирним шрифтом – М. К., підкреслення – Є. М.; 6, с. 91; 7, с. 191]. Цей запис дав підстави Л. Куценкові припускати, що “імперська російська армія завжди мала у складі свого золотопогонного корпусу офіцерів-інтелектуалів” й “майбутній письменник прагнув бути саме таким”, тому “його учнівське захоплення російською поезією, театром заповнювало скупі хвилини особистого часу та звільнень у місто святої Софії, Лаври” [6, с. 91]. Театральні вистави в той час ставили також виключно імперською мовою. Таким чином, Л. Куценко запевняє, що в той час творчі думки Є. Маланюка також були виключно російськомовними, але свого твердження не підкріплює жодними (навіть гіпотетичними) аргументами.

Проте спробуймо дещо по-іншому прочитати Маланюкові зізнання в “Нотатнику”. Письменник припускав, що без КВШ із нього вийшов би “російський” інтелігент”, тобто він залишався б українцем, вихованим на зразок російського інтелігента. Тепер повернімося хоча б до статті “Перше завдання”, так високо оціненої Л. Куценком, де Є. Маланюк, зокрема, писав: “Ті російські впливи – спочатку чисто фізичні, а в останньому столітті й духовні, котрі нарід український і, особливо, інтелігенція – мусли перетерпівати біля трьох століть волею історичної Незаміди, – безперечно не могли не відбитись на їх духовному й моральному обличчях. І треба сказати, що вони відбилися до жаху глибоко, до розпачу капітально.

Психологія українця, котрий був перед тим століттями цілком тогочасно-цивілізованою людиною європейського зразка і нічого спільно з азіатською темнотою і дикунством північного “брата” не мав – тепер носить на собі виразні ознаки проклятого панування Москви – тавро московської азіатщини, як подяку за той європеїзм, який він передав москалеві” [3, с. 1].

Прикладів Маланюкового означення “російського інтелігента” в українській душі можна наводити багато, зокрема, і з таборової публіцистики. Та в процитованому фрагменті для нас важливі чітко окреслені вектори характеру так званої “російської” та свідомо української (національної) інтелігенції – на Схід (в Азію) та на Захід (у Європу).

Водночас в іншому дослідженні Л. Куценко зазначає: “Сьогодні годі дошукатися причин, що спонукали Євгена восени 1915 (маючи лише 18 років) стати курсантом Київської військової школи. Навіть зважаючи на оголошену мобілізацію, студент Є. Маланюк мав змогу отримати бронь” (5, с. 34). Останнім часом дехто з літературознавців навіть порушував питання, чи дійсно Є. Маланюк навчався в Петроградській політехніці? Та в будь-якому випадку, роздумуючи про значення у власному житті Київської військової школи, письменник засвідчив, що вже в юнацькому віці перед ним стояв осмислений вибір світоглядної орієнтації. Якби він 1915 року продовжив навчання в Петроградському політехнічному інституті (чи навіть здійснив нову спробу вступу в цей заклад), то він уникнув би військової служби та назавжди залишився б “російським інтелігентом”, зорієнтованим на східну (азійську) цивілізацію, ненависну йому з ранніх літ (згадаймо хоч би його російськомовний вірш “К бюсту Аттилы”, датований ще 1911-1912 роками).

Водночас Є. Маланюк цілком усвідомлював, що Україна належить до західної цивілізації. Отож його вступ до Київської військової школи мав знаменувати не тільки орієнтаційно європейський вибір, але й усвідомлено – національний, бо, наприклад, він міг податися на навчання в якусь іншу військову школу, що була розташована поза межами України, зокрема, в петроградську чи хоч би тифліську.

Далі у статті “Перше завдання” Є. Маланюк наголошував: “Трагічна спадщина! Навіть після моменту визволення, після часів самостійного існування, вільного національного життя, – і піт, і гній цієї спадщини [московської азіатицини – М. К.] почувався і чувається на кожному кроці. Багато ще нашої інтелігенції остільки здеморалізовано московським духом, що й не чуває всю мерзоту його в собі – і легковажно зраджує своєму народові, а навіть кривавить його муками свої ренегатські руки (Мануїльський, Затонський і ін.)” [3, с. 1].

Цей фрагмент засвідчує, що ще до національно-визвольної боротьби українського народу 1917-1921 років автор статті мав добре розуміти відмінність характеру “російської” та національно свідомої української інтелігенції. Він якраз зараховує себе до останньої й начебто стверджує, що вже таким був до революційних подій 1917 року. Це якраз і дає йому право картати “отруєних” “московським духом” українських інтелігентів. А що все вище сказане Є. Маланюком стосується саме відсутності **національного характеру** української інтелігенції, свідчать такі його висловлювання в цій же статті: “Коли почалась світова війна, лідер німецьких соціал-демократів Шейдеман сказав, що від цієї хвилини соціал-демократів нема, а є тільки німці. Як же міцно треба пам’ятати це нам, не маючим ні території, ні сформованого національного населення, ні, нарешті, старої європейської культури і... **національного характеру** німців” [3, с. 4].

І ще у статті “Перше завдання” Є. Маланюк вимагав, щоб “всі активно-українські сили, не гаючи хвилини”, були “природно з’єднані загальним гаслом – Визволенням України” [3, с. 3], тобто фактично закликав до створення нового “**Союзу Визволення України**”, отже, мав мати достатньо інформації про його діяльність ще на початку Першої світової війни.

Водночас в іншій таборовій статті (“Паки й паки”), опублікованій у журналі “Наша зоря” 1 березня 1922 року, Є. Маланюк дав пояснення, як метаморфозувати душу “російського інтелігента” в українського:

“Україну не можна міряти московським аршином якого-небудь “научного марксизму” або робити з неї подарунок майбутньому московському “величеству”.

Українець – це той, у кого Україна є першим бажанням, першою думкою, першою і головною метою. А тому ідейний українець виростає тільки над могилою ідейного москаля.

Чим скорше **наша інтелігенція заб’є, спалить і розвіє по вітру попіл того духовного москаля, котрий в ній ще й досі животіє, тим скорше зробиться вона чесною, активною, розумною, а тим самим і національною, українською інтелігенцією**” [виокремлення – Є. М.; 2, с. 9].

Цілком зрозуміло, що коли з Є. Маланюка не виріс “російський”, то, за принципом протилежностей, з нього виріс – український інтелі-

гент (або ж просто – національно свідомий українець), але, що для нас важливо, саме завдяки Київській військовій школі, як він сам стверджував.

Таким чином, напрошується цілком логічний висновок: зрікаючись намірів пов'язати власну долю з Петроградською політехнікою та вступаючи до Київської військової школи, Є. Маланюк мав “вбивати” та “спалювати” й у власній душі дух “російського інтелігента” (“духовного москаля”), якщо він, звичайно, жив у ньому.

М. Наєнко, наприклад, в одній із публікацій зазначив: “Військовий вишкіл Є. Маланюка відбувався **перманентно** в двох війнах: Перша світова (“за царя і отечество”, 1914-1817) і національно-визвольна, у військах Української Народної Республіки (1918-1920) [9, с. 933]. Ця цитата яскраво демонструє, що в тих хронологічних межах, наведених науковцем, абсолютно не існує часового простору для “**еволюції та становлення**”, “**національного самоусвідомлення**” Є. Маланюка, про що писав Л. Куценко.

Коли Маланюкова голова в період Першої світової війни весь час була забита російською культурою, коли він був “свідомим та зразковим офіцером російської армії”, а отже – вірно служив “царю і отечеству” (чи ж “царю-батюшці”, як іронізував Л. Куценко [6, с. 92]), то його, зокрема таборові, бичування української інтелігенції та народу загалом видаються непереконливі (це м'яко кажучи). Тому начебто можна зрозуміти й легку іронію М. Наєнка, яка, не виключено, з'явилася й під впливом низки тверджень Л. Куценка.

Боюсь, що коли й далі будемо дотримуватися подібних “легко іронічних” думок, то згодом може виникнути навіть твердження, що так далеко (аж на Західному фронті) Є. Маланюк почув вистріл “Аврори”. Його осінило, що це сигнал не для російської, а саме для української революції. І тоді вмиг він став українським “націоналістом”. А якщо не вчитуватимемось у таборову публіцистику письменника, то може виникнути думка, що Є. Маланюк узагалі випадково потрапив у історію національно-визвольної боротьби, відсиджуючись при штабах, аж поки не з'явився Д. Донцов і не “просвітив” його національно.

Проте, коли більш уважно перечитаємо хоч би наведену Л. Куценком цитату про перебування Є. Маланюка в Київській військовій школі, враховуючи контекст низки його таборових висловлювань, зокрема й тут наведених, то, очевидно, прийдемо до кардинально інших висновків.

Первинне значення слова “характер” – це “сукупність **стійких** психічних властивостей людини, її особистих рис, що виявляються в **поведінці й діяльності**”. Згадка далі у записі слова “російський”, яке окреслює національну приналежність, якраз і свідчить, що Є. Маланюк дякував Київській військовій школі за остаточне (**стійке**) формування саме **мілітарно-національного** характеру. Звернімо увагу, він називав школу

альма-матір'ю, вогнищем (тобто “джерелом, місцем, звідки що-небудь **поширюється**; центром, **зосередженням** чого-небудь”) не тільки “мілітарного”, але й “**громадянського**” виховання.

Прикметник “громадянський” походить від іменника “громадянин”, що позначає “особу, яка належить до постійного населення якої-небудь держави, користується її правами і виконує обов’язки, встановлені законами цієї держави”. Який же зміст був Є. Маланюкові пишатися КВШ, що виховувала (зомбувала) в ньому особу чужої – російської – держави (навіть імперії), посилала його на ймовірну смерть у Першій світовій війні, а також стверджувати, що після її закінчення він не став “російським інтелігентом”? Таке й подібні твердження абсолютно абсурдні. А раз так, то з Маланюкового запису випливає, що він пишався вихованою в школі повагою до власної – **української – держави**.

Остання думка може видатися ще більш алогічною, навіть нісенітною: про яку українську державу могла йти мова в 1915 році, коли Україна вже століттями входила до складу російської імперії? Проте уважно вчитуймося в тексти самого Є. Маланюка. Наприклад, у циклі “Еміграція” він писав: “Наш хмурий Бог нас вивів і покинув, / Без Моїсея нас післав в туман, / Ми клянемо вже навіть ту годину, / Коли приснився сон про Ханаан” [8, с. 125].

Хоч би в цьому фрагменті можна явно прослідкувати певну хронологічну межу – 1917 рік, після якого розпочалася (на жаль, невдала) реалізація мрії (“сну”) українців про власну державу (“Ханаан”). “Сон” – продукт діяльності кори головного мозку людини. Отже, мав існувати період, коли в мозок закладалися ідеї (оті нез’ясовані “зовнішні” обставини, згадувані Л. Куценком) “національного самоусвідомлення Є. Маланюка”. І вони “народжувалися” цілком логічно до 1917 року, в тому числі й у мозку Є. Маланюка.

Проте зізнання письменника з цього приводу Л. Куценко спробував інтерпретувати діаметрально протилежно. Зокрема, він зазначав: “Імперський дух військових шкіл Росії, ґрунтований на давніх і глибоких традиціях, значно підсилювався хвилею **російського патріотизму**, що прокотився державою з початком світової війни. Не виключено навіть, що тим **спалахом патріотизму** був зумовлений і остаточний вибір Є. Маланюка (чи його батька) на користь військової школи. В усякому разі, наприкінці 1914 року він залишає Петербург і розпочинає навчання в Київській школі” [виокремлення – М. К.; 6, с. 90].

Таке гіпотетичне припущення явно не користь майбутнього “націоналістичного” світогляду Є. Маланюка. Воно ідейно наче списане зі сторінок роману “Белая гвардія” М. Булгакова та робить українського поета в юності якимось “ура-патріотом” “царя і отечества”, але, як зазначав Т. Шевченко, “чужого” (нехай навіть і під імовірним впливом батька). Та все ж відаймо належне науковій інтуїції Л. Куценка: він окреслив дуже важливу проблему – Маланюкового юначого патріотизму, зок-

рема, до 1917 року, хоча, за браком фактажу, дещо однобічно інтерпретував її ідейну спрямованість.

У ще одній таборовій статті “Відродження... п. Винниченка”, де Є. Маланюк картає свого земляка за промосковську політику в часи української революції, знаходимо надзвичайно цікаве зізнання самого автора. Є. Маланюк називає Росію – “одвічним, лукавим, отруйним вогном України (навіть “комуністичної”, як тепер переконався п. Винниченко і як це кожному **тверезому українцеві було відомо з дитинних літ**)” [виокремлення – М. К.; 1, с. 2]. Згідно з останнім твердженням, Є. Маланюк зараховує себе до тих небагатьох “тверезих українців”, що ще “з дитинних літ”, тобто навіть підсвідомо, були заряджені антиросійськими ідеями, відчуваючи їх загарбницьку сутність. Подібних тверджень у Є. Маланюка маємо декілька, але й одного достатньо, аби перед науковцями постала дилема: або Є. Маланюк попросту “бреше” (можна сказати й більш м’яко – “фантазує”, “видає бажане за дійсне” чи ще якимось подібним), або ж гіпотетичні припущення Л. Куценка та його послідовників щодо ймовірного “російського патріотизму” письменника, зокрема в період Першої світової війни, потребують кардинальної деінтерпретації.

Думаю, не довіряти Є. Маланюкові немає підстав. А от в гіпотетичні припущення Л. Куценка можна вносити суттєві та кардинально протилежні за змістом уточнення. Передусім потрібно зазначити, що дослідник проаналізував “спалах” “патріотизму”, зокрема з початком Першої світової війни, надто однобічно. Він побачив його тільки “російським” (очевидно, під впливом тодішньої імперської періодики), але в той час ще був і величезний “спалах” національно-визвольного патріотизму, в тому числі й – українського, що призвів уже в 1914 році до створення вже згаданого Союзу визволення України та утворення українських збройних формувань січових стрільців. Ці події мали мати неабиякий вплив на свідомо українську молодь обабіч двох берегів Збруча, бо інакше звідки би взялося згодом (після революційних подій 1917 року) майже мільйонне українське військо?

Для того, аби більш рельєфно проілюструвати тогочасні настрої багатьох українців, зокрема молодих, звернемося до спогадів про період Першої світової війни, наприклад, Миколи Галагана. Оповідаючи про службу начебто за “царя і отечество”, він зазначав:

“Але моя думка дуже скоро звернулася в інший бік, бо несподівано одержав я відомості, які мене надзвичайно вразили. Із газети “Кієвская Мысль” вичитав, що за кордоном існує “Союз Визволення України”. Дуже газета ляляла діячів того “Союзу”, називала їх австро-німецькими шпіонами і т. д. Називала також і їх імена, серед яких побачив давно знайомі: Ю. Меленевський, О. Скоропис-Йолтуховський, А. Жук. Кваліфікації їх діяльності, яку робила “Кієвская Мысль”, я не повірив, хоч уважав за цілком імовірне й зовсім можливе, що керуючі чинники чи

офіційні кола держав, які воювали з Росією, могли ближче зацікавитись українською справою.

Невідступно мене переслідувала одна думка: що робити? Що взагалі робиться в українських колах; які там є плани. Була якась пригноблююча свідомість, що ми надто захопилися чужою справою, а про самих себе нібито забули. Одначе мусіли б згадати про себе і ми, коли навіть сторонні люди цікавляться нами. Та й обставини вказують на те, що неминуче мусить статись зміна, може, навіть значна зміна відносин, бо ясно було, що попередній стан речей довго не міг тривати” [4, с. 191].

Знаючи хоча б про постійний потяг Є. Маланюка до читання періодики, виникають запитання: а що Є. Маланюк так само, як і М. Галаган, не мав здатності інтерпретувати імперсько-шовіністичну пресу “навиворіт”; хіба не міг він так само загорітися в той час ідеєю відродження незалежності власної держави? Адже ще наприкінці XIX – початку XX століть в Україні завирувала нова хвиля ідеї відродження України як незалежної держави, що знайшла своє яскраве вивершення в праці Миколи Міхновського “Самостійна Україна”. Тож чому Є. Маланюк мав у той час обов’язково загорітися імперським, а не національним патріотизмом? Якраз його вступ саме до Київської військової школи наштовхує на гіпотетичну думку про національно осмислений вибір юнаком місця навчання. Адже, як стверджував Л. Куценко, Є. Маланюк “свідчить сам”, що курсантський склад закладу “був на 90 відсотків сформований з українців” [6, с. 90]. Це “свідчення” письменника учений почерпнув начебто з “Нотатника” Є. Маланюка, що зберігається в архіві УВАН у США під номером 1567 (так вказано у примітці до тексту), проте в уже опублікованих матеріалах ще один запис про КВШ зник, тепер уже, на жаль, із нез’ясованих причин [7, с. 167-169]. А він, можливо, міг би надати додаткову інформацію про причини вступу Є. Маланюка саме до Київської військової школи.

Та попри те, маємо вже достатньо підстав, аби засумніватися, чи дійсно Є. Маланюк був “ура-патріотом” російських “царя і отечества” в період Першої світової війни, а серйозно задуматися про його вже ймовірно визрілі в той час українські національно-державницькі погляди. До таких висновків спонукає й низка інших фактів (зокрема, зафіксованих і в “Нотатниках”), які потребують скрупульозного висвітлення в інших публікаціях.

Тут додамо лише, що у вірші “Доба” воєнно-військову юність свого покоління Є. Маланюк характеризує, зокрема, як “палку» і “крилату”. Із контексту твору можна також зрозуміти, що “крила” несли палкого юнака у криваву пащу війни й із уже визрілою метою – аби знову “воскресла” Українська Держава [8, с. 379].

Література

1. Маланюк Євген. Військовий. Відродження... п. Винниченка / Євген Маланюк // Український сурмач. – Ч. 57. – 1923, 2 серпня. – С. 2-3.
2. Маланюк Євген. Військовий. Паки й паки / Євген Маланюк // Наша зоря. – 1922. – Ч.21-22. – С. 8-11.
3. Маланюк Євген. Військовий. Перше завдання / Євген Маланюк // Наша зоря. – 1921. – Ч. 16-17. – С. 1-4.
4. Галаган М. З моїх споминів (1880-ті – 1920 р.) / Микола Галаган. – К.: Темпора, 2005. – 656 с.
5. Куценко Л. Боян степової Еллади (Євген Маланюк) / Леонід Куценко // "І вічність на каміннях Праги...". – К.: ТОВ "Імекс-ЛТД", 2006. – С. 3-82.
6. Куценко Л. Dominus Маланюк: тло і постать / Леонід Куценко. – К.: ВЦ "Просвіта", 2002. – 368 с.
7. Маланюк Є. Нотатники (1936-1968) / Євген Маланюк. – К.: Темпора, 2008. – 336 с.
8. Маланюк Є. Поезії / Євген Маланюк. – Львів: УПІ ім. І. Федорова; "Фенікс ЛТД", 1992. – 686 с.
9. Наєнко М. Художня література України. Від міфів до модерної реальності / М. К. Наєнко. – К.: ВЦ "Просвіта", 2012. – 1088 с.

*Стаття надійшла до редакційної колегії 23.01.2016 р.
Рекомендовано до друку д.ф.н., професором Салигою Т.Ю.,
д.ф.н., професором Іванишиним П.В.*

**"OUR YOUTH CRUISE": THE PROBLEM
OF PATRIOTISM YOUNG MAN YEVEN MALANIUK**

M. P. Krupach

*Lviv National University by Ivan Franko;
79602, Lviv, University str., 1*

The article raised the problem of ideological orientation E. Malaniuka Young man patriotism that prompted him to join the Kiev military school during the First World War.

Key words: *E. Malaniuk, L. Kutsenko, World War I, Russian patriotism, Russian intellectual, Kiev military school.*